

**SARDAR PATEL UNIVERSITY,
M.A. 1st, SEMESTER (CBCS) EXAMINATION,
2016**

Tuesday, 12, April,
10.30 A.M. To 01.30 P.M.

SANSKRIT

COURSE CODE: PA01SSAN03

TOTAL MARKS: 70

(૧) વૈદિક સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ.- ગૌતમ પટેલ.

(૨) પસંદગીના છંદો.

પ્રશ્ન-૧ યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(૧૦)

(૧) વૈદિક આર્યોનો પ્રિય રાષ્ટ્રીય દેવ છે.

(A) અગ્નિ (B) ઇન્દ્ર (C) વિષ્ણુ (D) વરુણ

(૨) ઋગ્વેદની પ્રમુખ દેવી છે.

(A) વાક્ષ (B) શ્રદ્ધા (C) ઉષા (D) સરસ્વતી

(૩) શુક્લ યજુર્વેદસંહિતામાં કુલ અધ્યાય છે.

(A) ૪૨ (B) ૩૩ (C) ૪૪ (D) ૪૦

(૪) સામવેદનું ઉપનિષદ છે.

(A) કેનોપનિષદ (B) કઠોપનિષદ (C) ઇશોપનિષદ (D) પ્રશ્નોપનિષદ

(૫) અથર્વવેદનું બ્રાહ્મણ છે.

(A) ગોપથ (B) કૌષિતકિ (C) શતપથ (D) ઐતરેય

(૬) '૨' ગણના અધિષ્ઠાતા દેવતા છે.

(A) જળ (B) વાયુ (C) અગ્નિ (D) પૃથ્વી

(૭) 'યદક્ષરપરિમાણં તત્ત્વન્દઃ ।' - છંદનું આ લક્ષણ કોણે આપ્યું છે ?

(A) દુર્ગાચાર્ય (B) યાસ્કાચાર્ય (C) કાત્યાયન (D) પિંગલાચાર્ય

(૮) પૃથ્વી છંદમાં યતિ કયા અક્ષરે આવે છે.

(A) ૦૫ (B) ૦૬ (C) ૦૭ (D) ૦૮

(૯) ક્ષેમેન્દ્ર રચિત છંદશાસ્ત્રનો ગ્રંથ છે.

(A) છંદોવિચિતિ (B) છંદોમંજરી (C) સુવૃત્તતિલક (D) છંદોનુશાસન

(૧૦) સ્વરના ઉચ્ચારણમાં જે સમય લાગે તેને કહેવાય છે.

(A) પદ (B) ગણ (C) માત્રા (D) યતિ

પ્રશ્ન-૨ ઋગ્વેદના સંવાદસૂક્તોનો સવિસ્તર પરિચય આપો.

(૧૪)

અથવા

પ્રશ્ન-૨. અથર્વવેદનો વર્ણવિષય વિગતે ચર્ચો.

(૧૪)

પ્રશ્ન-૩ ઉપનિષદ શબ્દનો અર્થ સમજાવી, 'કેનોપનિષદ' વિશે સમીક્ષાત્મક નોંધ લખો.

(૧૬)

અથવા

પ્રશ્ન-૩ નીચેના વિશે ટૂંકનોંધ લખો.

(૧૬)

(૧) બ્રાહ્મણ સાહિત્ય.

(૨) વેદાંગ .

પ્રશ્ન-૪ નીચેનામાંથીગમે બે છંદઓજખાવી, તેનું બંધારણજણાવો.

(૧૨)

- (૧) અજ્ઞૈઃ સહૈવ જનિતં મમ દેહરક્ષા,
દેવાસુરૈરપિ ન ભેદમિદં સહાસ્રૈઃ ।
દેયં તથાપિ કવચં સહ કુણ્ડલાભ્યાં,
પ્રીત્યા મયા ભગવતે રુચિતં યદિ સ્યાત્ ॥
- (૨) પાતું ન પ્રથમં વ્યવસ્યતિ જલં યુષ્માસ્વપીતેષુ યા,
નાદત્તે પ્રિયમણ્ડનાપિ ભવતાં સ્નેહેન યા પલ્લવમ્ ।
આઘે વઃ કુસુમપ્રસૂતિસમયે યસ્યા ભવત્યુત્સવઃ
સેયં યાતિ શકુન્તલા પતિગૃહં સર્વેરનુજ્ઞાયતામ્ ॥
- (૩) એકૈશ્વર્યસ્થિતોઽપિ પ્રણતબહુફલે યઃ સ્વયં કૃત્તિવાસાઃ,
કાન્તાસંમિશ્રદેહોઽપ્યવિષયમનસાં યઃ પરસ્તાઘતીનામ્ ।
અષ્ટાભિર્યસ્ય કૃત્સ્ત્રં જગદપિ તનુભિર્વિભ્રતો નાભિમાનઃ,
સન્માર્ગાલોકનાય વ્યપનયતુ સ વસ્તામર્સી વૃત્તીમીશઃ ॥
- (૪) નવજલઘરઃ સંનોદ્ધોઽયં ન દક્ષિણાચરઃ,
સુરઘનુરિદં દૂરાકૃષ્ટં, ન નામ શરાસનમ્ ।
અયમપિ પટુર્ધારાસારો, ન બાણપરંપરા,
કનકનિકષસ્ત્રિગ્ધા વિદ્યુત્ પ્રિયા ન મમોર્વશી ॥

પ્રશ્ન-૫ છંદશાસ્ત્રના ગ્રંથોનો વિગતે પરિચય આપો.

(૧૮)

અથવા

પ્રશ્ન-૫ નીચેના છંદો લક્ષણસહિત, ઉદાહરણ આપી સમજાવો .

(૧૮)

- (૧) શિખરિણી.
(૨) માલિની.
(૩) મંદાક્રાંતા.

ૐૐૐૐૐૐૐ